

Wprowadzenie

Zamysł przygotowania niniejszej książki zrodził się na kanwie różnych inicjatyw badawczych, podejmowanych w ostatnich osiemnastu latach na Wydziale Prawa w Białymstoku. Z perspektywy tego okresu można powiedzieć, że mniej lub bardziej systematyczne badania dotyczące problematyki przestępczości zorganizowanej w nowej formacji społeczno-ustrojowej prowadzone były w Polsce jedynie w kilku ośrodkach akademickich i resortowych. W literaturze wskazuje się¹, iż rozpoczęły się one po wydaniu pierwszej w Polsce monografii poświęconej temu zjawisku².

Jeśli chodzi o ośrodki uniwersyteckie zdecydowanie przoduje tu Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku (pozostający do 1997 r. w ramach struktur Uniwersytetu Warszawskiego), gdzie tego rodzaju badania są systematycznie prowadzone od 1993 r. Pozostaje to w związku z powołaniem na tym Wydziale (jeszcze decyzją Senatu Uniwersytetu Warszawskiego) Zakładu Kryminologii i Problematyki Przestępczości Zorganizowanej, który funkcjonował do czasu powołania w 2002 r. Katedry Prawa Karnego, a w jej ramach – Zakładu Prawa Karnego i Kryminologii. Zakład ten obejmował również szeroką specjalizację w zakresie kryminologicznych i prawnych aspektów przestępczości zorganizowanej, kontynuując tym samym podjęty wcześniej kierunek badań. Wiele tematów badawczych z tego zakresu zostało już sfinalizowanych, m.in. w ramach zakończonych przewodów doktorskich³ lub habilitacyj-

¹ K. Krajewski, *Crime and Criminal Justice in Poland (Country Survey)*, *European Journal of Criminology* 2004, Vol. 1(3), s. 396.

² Zob. E.W. Pływaczewski, *Przestępczość zorganizowana i jej zwalczanie w Europie Zachodniej (ze szczególnym uwzględnieniem Republiki Federalnej Niemiec)*, Warszawa 1992.

³ Zob. K. Laskowska, *Nielegalny handel narkotykami w Polsce*, Białystok 1998; Z. Rau, *Przestępczość zorganizowana w Polsce i jej zwalczanie*, Kraków 2002; I. Nowicka, *Rozbój drogowy jako przejaw przestępczości zorganizowanej*, Kraków 2004; E. Kowalewska-Borys, *Świadek koronny w ujęciu dogmatycznym*, Kraków 2004; W. Filipkowski, *Zwalczanie przestępczości zorganizowanej w aspekcie finansowym*, Kraków 2004. Do tego dochodzą jeszcze dwie niepublikowane rozprawy doktorskie: K.T. Boratyńskiej, *Podśluch w ustawodawstwie polskim i wybranych krajach zachodnich*, Białystok 2004 oraz M. Enerliha, *Łapownictwo w Policji i jego zwalczanie*, Białystok 2001.

nych⁴, inne są nadal prowadzone. Badania obejmowały w szczególności takie tematy jak: zorganizowana przestępczość narkotykowa, przestępczość zorganizowana i jej zwalczanie w Polsce, korupcja w Policji, rozboje drogowe jako przejaw przestępczości zorganizowanej, problematyka świadka koronnego, zorganizowana przestępczość finansowa ze szczególnym uwzględnieniem procedury prania brudnych pieniędzy, kłusownictwo leśne czy wybrane aspekty pracy operacyjnej.

Należy także podkreślić, iż w zakresie szeroko rozumianej problematyki przestępczości zorganizowanej przedstawiciele białostockiego ośrodka karnistycznego realizowali też wspólne przedsięwzięcia, bądź włączali się do różnych inicjatyw, z przedstawicielami innych ośrodków akademickich⁵ lub określonych instytucji i urzędów. Dotyczy to m.in. pierwszego w Polsce międzynarodowego seminarium pt. „Przestępczość cudzoziemców”, które odbyło się w dniach od 14–16.9.1995 r. w Supraślu koło Białegostoku⁶.

W ostatnich latach badania te zostały wzbogacone o nowe obszary dotyczące bezpieczeństwa obywateli⁷.

⁴ Zob. K. Laskowska, Rosyjskojęzyczna przestępczość zorganizowana. Studium kryminologiczne, Białystok 2006; S. Redo, Zwalczanie przestępczości zorganizowanej w Azji Centralnej, Warszawa 2007.

⁵ Zob. zwłaszcza E.W. Pływaczewski, S. Waltoś, Organized Crime in Poland, [w:] Organized Crime in the Baltic Sea Area. Pre Congress organized by the Swedish national section of AIDP, Editions Érès, Toulouse 1998; U. Sieber (hrsg.), Internationale organisierte Kriminalität. Herausforderungen und Lösungen fuer ein Europa offener Grenzen, Carl Heymanns Verlag KG, Köln-Berlin-Bonn-München 1998 (w tym M. Ochocki, Organisierte Kriminalität in Polen – Die internationale Verbindungen, s. 105–114 i E.W. Pływaczewski, Organisierte Kriminalität in Polen – Bekämpfungsaufsätze, s. 131–144); E.W. Pływaczewski, Spotkanie przygotowawcze Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Karnego w Sztokholmie (6–8.6.1987 r.), Prok. i Pr. 1997, Nr 12, s. 147–151; tenże, Sprawozdanie z Kolokwium Przygotowawczego do XVI Kongresu AIDP, Guadalajara (Meksyk), (13–17.10.1997 r.), Przegląd Policyjny 1998, Nr 2(50), s. 145–147; B. Hołyst, E. Kube, R. Schulte (red.), Przestępczość zorganizowana w Niemczech i w Polsce, wyd. 2 rozszerzone, Polskie Towarzystwo Higieny Psychicznej, Warszawa-Münster-Łódź 1998 (w tym: E.W. Pływaczewski, Wybrane aspekty zapobiegania i zwalczania przestępczości zorganizowanej w Polsce, s. 168–181); A.J. Szwarz, A. Wąsek (hrsg.), Das erste deutsch-japanisch-polnische Strafrechtskolloquium der Stipendiaten der Alexander von Humboldt-Stiftung, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1998 (w tym: E.W. Pływaczewski, Organisierte Kriminalität in Polen, s. 173–192); Przeciwdziałanie korupcji i zorganizowanej przestępczości. Ośrodek Informacji Rady Europy – Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego 1999, Nr 3–4 (w tym E.W. Pływaczewski, Wokół strategii przeciwdziałania przestępczości zorganizowanej w Polsce, s. 56–66 oraz P. Hofmański, S. Zabłocki, Pierwsze doświadczenia ze świadkiem *incognito*, s. 85–92); B. Kunicka-Michalska, XVI Międzynarodowy Kongres Prawa Karnego AIDP (Budapeszt, 5–11.9.1999 r.), PiP 2000, z. 3, s. 98–100; A. Adamski (red.), Przestępczość gospodarcza z perspektywy Polski i Unii Europejskiej. Materiały konferencji międzynarodowej (Mikołajki, 26–28.9.2002 r.), Toruń 2003 (w tym: E.W. Pływaczewski, W. Filipkowski, Wybrane inicjatywy międzynarodowe w zakresie przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy, s. 359–379).

⁶ Zob. E.W. Pływaczewski (red.), Przestępczość cudzoziemców. Nowe wyzwanie dla teorii i praktyki. Studia i materiały, Szczytno 1995 [rec. J. Migdał, PWP 1996, Nr 12–13, s. 147–148]. Zob. także A. Siemaszko (red.), Institute of Justice, Crime and Law Enforcement in Poland on the threshold of the 21st century, Warszawa 2000 (w tym E.W. Pływaczewski, Organised Crime, s. 95 i n.); J. Jasiński, A. Siemaszko (red.), Crime Control in Poland. Polish Report for the Ninth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders (Cairo, Egypt, 29.4–8.5.1995 r.), Warszawa 1995 (w tym E.W. Pływaczewski, Economic and Organized Crime, s. 35 i n.).

⁷ E.W. Pływaczewski, K. Laskowska, G. Szczygieł, E. Guzik-Makaruk, W. Filipkowski, E. Zatyka, Polskie kierunki badań kryminologicznych nad bezpieczeństwem obywateli, Prok. i Pr. 2010, Nr 1–2, s. 176 i n.

Intencją redaktora naukowego oraz współautorów niniejszego przedsięwzięcia wydawniczego jest możliwie kompleksowe – w ujęciu strukturalnym – ujęcie problematyki przestępczości zorganizowanej, obejmujące aspekt historyczny, teoretyczny (zwłaszcza siatkę pojęciową i teorię przestępczości zorganizowanej), kryminologiczny (fenomenologia, etiologia oraz strategie przeciwdziałania), prawny (uwzględniający regulacje prawnokarne, karnoprosesowe oraz z zakresu prawa karnego wykonawczego), jak również aspekty instytucjonalne – w ujęciu krajowym i międzynarodowym. Z uwagi na bardzo szeroki zakres tematyczny oraz obowiązujący limit wydawniczy była jednak konieczna daleko idąca selekcja i wybór treści w poszczególnych obszarach tematycznych. W poszczególnych częściach książki autorzy w węższym bądź szerszym zakresie nawiązywali też do wyników badań prowadzonych w ramach Katedry Prawa Karnego na Wydziale Prawa w Białymstoku. Dotyczy to zwłaszcza wyników uzyskanych w ramach realizacji największych w skali naszego kraju projektów badawczych zamawianych⁸.

⁸ Chodzi tu o projekt badawczy zamawiany Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Nr PBZ-MNiSW-DBO-01/I/2007) pt. „Rozwiązania prawne i organizacyjno-techniczne w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej oraz terroryzmu ze szczególnym uwzględnieniem problematyki dowodów procesowych oraz instytucji świadka koronnego”, projekt badawczy zamawiany Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Nr PBZ-MNiSW-DBO-01/I/2007) pt. „Monitoring, identyfikacja i przeciwdziałanie zagrożeniom bezpieczeństwa obywateli”, realizowany w ramach konsorcjum Uniwersytetu w Białymstoku i Wojskowej Akademii Technicznej oraz aktualnie realizowany projekt badawczo-rozwojowy Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego pt. „Prawne i kryminologiczne aspekty wdrożenia i stosowania nowoczesnych technologii służących ochronie bezpieczeństwa wewnętrznego” (Nr OR 00003707) przez konsorcjum Uniwersytetu w Białymstoku oraz PPBW Sp. z o.o.